

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Náhrada škody u „drobného podnikatele“

Svým nálezem ze dne 30. listopadu 2020 sp. zn. I. ÚS 922/18 se Ústavní soud zabýval relativně bagatelní náhradou škody. Učinil tak proto, že řešená otázka, jak určit ušlý zisk podnikatele má obecný význam.

Stěžovatelem byl již výše uvedený „drobný podnikatel“ – kominík. V řízení před obecnými soudy požadoval v souvislosti se svým trestním stíháním, které skončilo zproštěním obžaloby, po České republice – Ministerstvu spravedlnosti náhradu škody podle zákona č. [82/1998 Sb.](#), o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Kromě nákladů na obhajobu požadoval rovněž ušlý zisk za 12 dnů ve výši 18 321,60 Kč. Obvodní soud pro Prahu 2 však rozhodl, že ušlý zisk v tomto případě nelze stanovit. Výslechem manželky stěžovatele bylo prokázáno, že ze strany jejího manžela nedošlo k odřeknutí nějaké práce z důvodu toho, že by se musel účastnit úkonů trestního stíhání. Stěžovatel rovněž nepředložil žádné konkrétní smlouvy na provedení kominických prací či závazné přísliby realizace těchto prací. Stěžovatel poté neuspěl ani u odvolacího Městského soudu v Praze, a proto se následně obrátil na Ústavní soud. Ve své ústavní stížnosti uvedl, že při výpočtu ušlého výdělku vycházel ze svého daňového přiznání za rok 2014. Z celkem 365 dnů odečetl soboty, neděle, svátky a dovolenou 10 pracovních dnů, tím dospěl k počtu 242 pracovních dnů, od nich odečetl 12 dnů strávených obhajobou v trestním řízení, tím dospěl k počtu 230 odpracovaných dnů. Výsledek hospodaření za rok 2014 činil 351 165 Kč, z toho na 1 den připadá částka 1 526,80 Kč, tedy na 12 dnů připadá 18 321,60 Kč. Stěžovatel se domnívá, že ušlý zisk podnikatele se běžně prokazuje právě daňovým přiznáním, podle něhož je např. vypočítáno svědečné.

Ústavní soud dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná. Podle názoru Ústavního soudu nelze v projednávaném případě odhlížet od charakteru podnikání jako takového, a to zvláště u tzv. malých podnikatelů. Obecné soudy nahlížely na podnikatelskou činnost stěžovatele jen a pouze v jejím úzkém slova smyslu, kdy dochází k realizaci konkrétní smlouvy či konkrétní zakázky. Činnost podnikatele je přitom nepochybně širší a zahrnuje i činnosti, které nesměřují k bezprostřednímu dosažení zisku, ale které se následně projeví v podnikatelském výsledku jako takovém. Činnost podnikatele směřující k vydobytí zisku je nepochybně bohatší, než samotná konečná finální realizace té které zakázky. Skutečnost, že stěžovatel např. organizoval svoji práci tak, aby nepřišel v rozhodném období o žádnou zakázku, ještě neznamená, že místo účasti na trestním řízení nemohl provádět jinou činnost s podnikáním související a bez níž by svoji podnikatelskou činnost fakticky vykonávat nemohl. Sám stěžovatel poukazuje např. na obstarávání zakázek, nákup materiálu, vedení dokumentace apod. Potvrzovala to ve své výpovědi i manželka stěžovatele, která mu jako spolupracující osoba organizuje práci.

Přesto oba soudy trvaly na prokázání konkrétních ušlých zakázek. Dovedeno k závěrům *ad absurdum*, by např. drobný zemědělec neměl v obdobném případě nárok na náhradu škody, neboť samotný zisk získává výhradně až v rámci prodeje svého výpěstku na trhu. Za nemožnost realizovat bohatou činnost předcházející samotnému prodeji, by mu v takovém případě žádná náhrada škody nenáležela. Takový závěr je jen stěží aprobovatelný, neboť je zřejmé, že samotná realizace produktu v rámci trhu, je jen pomyslnou špičkou ledovce v činnosti takového zemědělce. Obdobně by bylo lze uvažovat o odmítnutí náhrady ušlého zisku za uzavření restaurace, protože poškozený by jen stěží prokázal, kdo by jinak v konkrétní den do restaurace přišel a „jakou by tam udělal útratu“.

Požadavky kladené soudy na prokázání ušlého zisku musí být přiměřené konkrétní činnosti konkrétního poškozeného. Nelze vystačit s jedním judikátem Nejvyššího soudu (sp. zn. 25 Cdo 1920/99) na všechny případy, které život přináší.

Z výše uvedených důvodů je bezpředmětné, že stěžovatel v rámci svého podnikání nedokázal vykázat konkrétní smlouvu či podnikatelskou příležitost, o kterou v důsledku vedeného trestního stíhání přišel. Podstatnou je především ta skutečnost, že v souvislosti s úkony svého trestního stíhání nemohl vykonávat podnikatelskou činnost.

Ústavní soud proto dospěl k závěru, že obecné soudy pochybily, když při aplikaci zákona o odpovědnosti státu dostatečně nezohlednily konkrétní povahu či charakter výdělečné činnosti stěžovatele ve spojení s účelem garance práva na náhradu škody způsobené při výkonu veřejné moci plynoucího z čl. 36 odst. 3 Listiny. Oba napadené rozsudky proto zrušil.

Úplné znění nálezu je k dispozici [zde](#).

JUDr. Tomáš Lichovník,
soudce Ústavního soudu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu](#)
- [Rozvod s mezinárodním prvkem a související otázky péče o děti a výživného](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku](#)
- [Autonomní mobilita optikou české legislativy. Kdy se na silnicích dočkáme vozidel bez řidiče?](#)
- [Rodičovská odpovědnost po novele občanského zákoníku: Jak nové principy rovnosti, spolupráce a ochrany dítěte mění praxi soudů a rodin](#)
- [Lhůta a povinnosti při vyrozumění oznamovatele o výsledku posouzení oznámení](#)